

OPPVEKSTPLAN

Sammen om god oppvekst
2024-2032

Sammendrag

Sammen om god oppvekst

Visjonen for Lier kommunes oppvekstplan er «Laget rundt barnet». Det er både et politisk og et administrativt mål at Lier kommune skal være en god og trygg kommune å vokse opp i. Barn, unge og foreldre skal bli møtt av barnehager, skoler, helsestasjoner, fritidstilbud og andre hjelpetjenester på en god måte gjennom hele oppveksten. Både foreldre og barn skal få være med å påvirke kommunens oppvekstsvilkår. Derfor kreves det god samhandling, både mellom de ulike etatene og mellom tjenestene og kommunens innbyggere. Oppvekstplanen til Lier kommune skal være et arbeidsdokument som skal sikre at dette skjer. Arbeidsgruppen for oppvekstplanen har spurt barn og unge i kommunen om hva de tenker er viktig for å få en god og trygg oppvekst i nærmiljøet. Alle innspillene som kom inn her har vært med på å danne grunnlaget for planen.

Det er lovpålagt for kommunen å ha en oppvekstplan. Denne planen er det kommunestyret som skal vedta. Planen skal sikre at alt forebyggende arbeidet skal være med på å gi alle barn og unge gode oppvekstsvilkår i Lier. I tillegg skal planen sikre god og riktig samhandling mellom de kommunale tjenestene og den enkelte familien. Kommunens visjon «Laget rundt barnet» er med på å understreke dette. Planen forplikter alle til samarbeid. I Oppvekstplanen har alle tjenester som jobber med barn og unge vært delaktig i arbeidsgruppen. Arbeidet har bidratt til en god prosess og samhandling i arbeidsgruppen.

«Laget rundt barnet»

Innhold

Sammendrag	2
1. Formålet med oppvekstplanen	4
2. Kriterier for god oppvekst – Målsetning	5
2.1 Trygghet	6
2.2 Inkludering	6
2.3 Trivsel	6
2.4 Medvirkning	7
2.5 Lekeglede	7
2.6 Lærelyst	8
2.7 Livsmestring	8
2.8 God helse	9
3 Strategier – retningsgivende veivalg	9
3.1 Bra for alle	10
3.2 Nyttig for noen	10
3.3 Nødvendig for enkelte	10
4 Prioriterte områder	11
4.1 Samarbeid og samhandling	12
4.2 Barn og unges stemme	12
4.3 Trygge hjemmeforhold	12
4.4 Kompetanse for fremtiden	13
4.5 Mangfoldig og inkluderende fritidstilbud	13
4.6 Riktig hjelp og støtte til rett tid	13
4.7 Alle skal med	13
5 Vedlegg - Kunnskapsgrunnlag	14
5.1 Nasjonale og lokale retningslinjer og føringer	15
5.2 Utviklingstrekk og folkehelsedata barn og unge	15
5.3 Hva sier barn og unge er viktig for en god oppvekst	17
5.4 Tjenestekområder barn og unge	21
6 Kilder	24

1. Formålet med oppvekstplanen

Oppvekstplanen er en strategisk og overordnet plan som skal vektlegge samarbeid og samskapning på tvers av virksomheter, for å gi gode oppvekt vilkår for barn og unge. En god oppvekt er helsefremmende og har stor betydning for gode helse og livskvalitet senere i livet.

Oppvekstplanen har som formål å være fremtidsrettet og vise felles retning for arbeidet med barn og unge. Den skal være et politisk og administrativt styringsverktøy og bidra til å samordne planer på oppvekstfeltet.

Planen skal bygge broer mellom tjenestene og være et godt arbeidsverktøy for å få fram viktigheten av samarbeid og samskapning. Oppvekstplanen skal gi føringer som er nyttige og nødvendig i det daglige arbeidet med barn og unge. Tilrettelegger for at «laget rundt barnet» kontinuerlig videreutvikler sine tjenester til beste for barnet og deres familie.

I arbeidet med kunnskaps grunnlaget med planprosessen er det lagt vekt på:

- Nasjonale og lokale retningslinjer og føringer
- Utviklingstrekk og folkehelsedata om barn og unge
- Hva sier barn og unge er viktig for en god oppvekt - Barn og unges stemme
- Tjenesteområder barn og unge

Dette er utdypet i kapittel 5 som er et vedlegg - Kunnskapsgrunnlaget

*«Oppvekstplanen skal sikre
riktig hjelp til rett tid til barn, unge og familier,
gjennom tidlig innsats og samhandling
på tvers av virksomheter»*

Sammen om god oppvekt i et helsefremmende liersamfunn er en prioritert satsning. Dette betyr at:

- Barn og unges stemme skal bli hørt og tatt på alvor i utvikling av liersamfunnet
- Barn og unge skal trives i barnehagen, skolen og nærmiljøet, og ha likeverdige muligheter for læring og utvikling
- Barn og unge skal ha et variert og inkluderende aktivitetstilbud etter skoletid og i ferier
- Barn og unge skal ha gode og tilstrekkelig helse- og støttetjenester som bidrar til gode og trygge oppvekt- og levekår

2. Kriterier for god oppvekst – Målsetning

Oppvekstplanen presiserer at vi er sammen om god oppvekst for barn og unge i Lier.

I arbeidet med å konkretisere målområder for oppvekstplanen ble det synliggjort at elementene i en god oppvekst henger sammen og påvirker hverandre. Det er derfor valgt å benytte prosessmodell for å vise relasjon mellom

- 1) Kriterier for god oppvekst – målsetning
- 2) Retningsgivende veivalg for god oppvekst – strategier
- 3) Prioriterte områder

Prosessarbeid

Arbeidet med å konkretisere kriterier for god oppvekst har foregått på flere arenaer og i flere faser. De som har bidratt er; barn og unge fra Ungdomsråd og elevråd samt fagpersoner fra ulike kommunale tjenester til barn og unge. I tillegg vil innspill i høring bli vurdert.

Sammenstillingen har identifisert åtte kriterier som anses som avgjørende for å skape en god oppvekst for barn og unge. Kriteriene utgjør hjørnesteinene i tilnærming for å sikre at alle barn og unge i Lier får en trygg, inkluderende, trivelig og lekende oppvekst med fokus på livsmestring, lærelyst, delaktighet og god helse. I modellen under presenteres de 8 kriteriene og kjennetegn for god oppvekst; *Trygghet, Inkludering, Trivsel, Medvirkning, Lekeglede, Lærelyst, Livsmestring og God helse*

2.1 Trygghet

Trygghet er en fundamental forutsetning for barns oppvekst og utvikling. Vi definerer trygghet som å være beskyttet mot fysisk, psykisk og emosjonell skade eller traumer. Det handler om å skape sikre og beskyttende fysiske og sosiale miljøer for barn og unge, der de kan utforske og vokse uten å føle frykt (Verdens helseorganisasjon (WHO)).

En trygg oppvekst er av avgjørende betydning for barn og unges trivsel, utvikling og livskvalitet. Liersamfunnet tar et felles ansvar for å legge til rette for en trygg og god oppvekst. Det settes fokus på

- **Fysisk trygghet** med inkluderende og sikre lekeområder, trafiksikkerhet og tilgang til nødvendige helsetjenester.
- **Psykisk og emosjonell trygghet** med tilrettelegging for gode relasjoner, støttende miljøer, mental sunnhet/hodebra og tilgang til hjelp ved behov.
- **Beskyttelse mot mobbing og vold** med inkluderingstiltak, anti-mobbeprogrammer og konflikthåndteringsferdigheter for å skape et trygt barnehage og skolemiljø.
- **Digital trygghet.** I dagens digitale verden er det også viktig å sikre at barn og unge har en trygg opplevelse på nettet. Beskyttelse mot nettmobbing, tilgang til digital kompetanse og veiledning om personvern m.m for å sikre digital trygghet.

2.2 Inkludering

Inkludering er viktig for å sikre at alle barn og unge blir anerkjent, respektert og verdsatt for den de er. Vi definerer inkludering som å skape et miljø der mangfold blir feiret og der alle får like muligheter og tilgang til ressurser, uavhengig av bakgrunn, evner eller funksjonsevner. Det handler om å fremme et inkluderende klima og redusere ekskludering og diskriminering (UNESCO).

Inkludering i Lier kommune handler om

- **Å anerkjenne og verdsette mangfoldet.** Barn og unge i Lier har ulike kulturelle bakgrunner, etnisiteter, religioner, språk, funksjonsevner, kjønn, alder, seksuell orientering og sosial status.
- **Å sikre at alle barn og unge har like muligheter til å delta og bidra i samfunnet.** Dette betyr at det ikke skal være diskriminering eller hindringer som begrenser tilgang til utdanning, helsevesen, bolig, fritidsaktiviteter og andre viktige tjenester for barn og unge.
- **Å motvirke ekskludering, ensomhet og isolasjon.** Lier kommunen jobber for å skape et inkluderende miljø der barn og unge føler seg sett, hørt og inkludert. Det tilrettelegges for sosiale aktiviteter, fellesskap, og inkluderende lekeplasser og uteområder tilpasset barn og unge i alle aldre.

2.3 Trivsel

Trivsel refererer til en tilstand av generelt velvære og tilfredshet med livet. Vi definerer trivsel som en positiv følelsesmessig tilstand som omfatter glede, tilfredshet, engasjement og tilhørighet. Det handler om å legge til rette for gode relasjoner, støttende miljøer og muligheter for personlig vekst og utvikling (Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)).

Kort sagt handler trivsel om å ha det bra og fungere godt. Liersamfunnet er opptatt av at barn og unge skal ha det bra og trives i hjemmet, i barnehagen, på skolen, i nærmiljøet, på fritidsaktiviteter og med venner. For barn og unge som for voksne henger trivsel sammen med sosial støtte, mestring og glede.

- **Sosial støtte** gjennom å bli sett og å være en del av et sosialt nettverk øker livskvalitet. For de minste barna er det familien som er den viktigste kilden til sosial støtte, men etter hvert som barna blir eldre får venner og «laget rundt barnet» større betydning.

- **Mestringen** øker selvtilliten og gir barn og unge mer erfaring til å løse utfordringer livet gir dem. Mestring og positive opplevelser bidrar til økt trivsel og livskvalitet.
- **Livskvalitet og glede.** Trivsel kan defineres som en tilstand av velvære, tilfredshet og harmoni både fysisk, mentalt og sosialt. Trivsel er et viktig mål i seg selv, samtidig viser erfaring og forskning positive sammenhenger mellom god trivsel, helse og læring.

2.4 Medvirkning

Medvirkning innebærer å gi barn og unge reell innflytelse og muligheter til å delta aktivt i beslutninger som angår deres eget liv og oppvekst. Vi definerer medvirkning som å anerkjenne og respektere barns rettigheter til å uttrykke sine meninger, bli hørt og få påvirkningsmuligheter. Det handler om å skape kanaler og arenaer for aktiv deltakelse i beslutningsprosesser (FNs Barnekonvensjon). Medvirkning handler om å anerkjenne barn og unges rett til å bli hørt og ha innflytelse på saker som angår dem.

- **Inkludering og deltakelse** - skape en kultur og praksis som aktivt inkluderer barn og unge i planlegging, utforming og evaluering av tiltak og tjenester. Dette innebærer å gi dem reell mulighet til å delta, uttrykke seg og bli tatt på alvor.
- **Dialog og informasjonsdeling** - etablere «ekte» dialog mellom barn, unge og voksne. Dette forutsetter at barn og unge har nødvendig opplæring, støtte og ressurser for å kunne delta på en meningsfull måte. Medvirkning innebærer å sikre at barn og unge har tilgang til relevant og forståelig informasjon om saker som angår dem. Dette gir dem mulighet til å danne seg en mening og delta på et informert grunnlag.
- **Beslutningspåvirkning** - involvere å gi barn og unge reell innflytelse i beslutningsprosesser ved å gi dem mulighet til å komme med forslag og påvirke prioriteringer, og sørge for at deres meninger blir tatt i betraktning.
- **Evaluering og læring** – vurdere hvordan medvirkning påvirker oppvekstvilkår basert på barn og unges tilbakemeldinger og erfaringer. Medvirkning er en kontinuerlig prosess. Det er nødvendig å kontinuerlig forbedre og styrke medvirkningspraksisen basert på erfaringer, tilbakemeldinger og endringer i barn og unges behov og rettigheter.

2.5 Lekeglede

Lekeglede er en viktig del av barns oppvekst og utvikling. Vi definerer lekeglede som en fri, spontan og kreativ utforskning og utfoldelse gjennom lek. Det handler om å tilrettelegge for trygge og stimulerende lekemuligheter som fremmer fantasi, sosialt samspill, læring og mestring (International Play Association (IPA)).

Lekeglede refererer til den glede, entusiasme og engasjement som oppstår når barn og unge er involvert i lek og er svært viktig for barns oppvekst og utvikling på flere måter:

- **Fysisk utvikling:** Gjennom lek kan barn utvikle og styrke sine motoriske ferdigheter, koordinasjon, balanse og styrke. Aktiv lek som hoppe, løpe og klatre bidrar til å bygge opp muskler og utvikle god kroppskontroll.
- **Kognitiv utvikling:** Lek gir mulighet for barn å eksperimentere, utforske og løse problemer på egenhånd. Ved å leke med ulike leker og situasjoner, utvikler barnet sin kreative tenkning, fantasi, logisk tenkning, evnen til problemløsning og å ta beslutninger.
- **Sosial og emosjonell utvikling:** Lek gir barnet mulighet til å samhandle med andre, utvikle sosiale ferdigheter og lære å forstå og regulere sine egne følelser. Gjennom lek lærer barnet å samarbeide, dele, vente på tur, forhandle og uttrykke seg selv på en sosialt akseptabel måte.
- **Språklig utvikling:** Gjennom lek utvikler barnet sin språkforståelse, ordforråd, kommunikasjonsferdigheter og evnen til å uttrykke seg verbalt. Lek gir mulighet for barnet å bruke språket i ulike sammenhenger og øve på å lytte, forstå og uttrykke seg selv.

Liersamfunnet har fokus på lekeglede for barn i alle aldre ved å tilrettelegge for lek i barnehager og skoler, og frilek på lekeplasser og uteområder. Lekeglede har også en viktig rolle i fritidsaktiviteter. Ny kunnskap viser at lek og lekeglede må tilpasses barn i alle aldre. Lek er viktig for barns utvikling og læring, dette gjelder også for ungdom.

2.6 Lærelyst

Lærelyst refererer til barns motivasjon og glede ved å lære og oppdage nye ting. Vi definerer lærelyst som en positiv holdning og nysgjerrighet som stimulerer til læring og kunnskapsutvikling. Det handler om å inspirere barna til å utforske, eksperimentere, reflektere og ta initiativ til læring i ulike sammenhenger (Utdanningsdirektoratet).

Lærelyst handler om en positiv og nysgjerrig holdning til læring, der man er motivert og engasjert i å tilegne seg ny kunnskap, ferdigheter og forståelse. Lærelyst hos barn og unge påvirkes av ulike faktorer, som læringsmiljøet, undervisningsmetoder, motivasjonsteknikker og individuelle faktorer som interesser og tidligere erfaringer.

- **Stimulerende læringsmiljø** - barnehager, skoler og fritidsaktiviteter tilbyr et stimulerende og utfordrende læringsmiljø der barna kan oppleve glede og motivasjon for læring..
- **Varierte undervisningsmetoder** – barnehager og skoler tilbyr en mangfoldig og tilpasset opplæring som tar hensyn til individuelle behov, interesser og læringsstiler hos barna. Dette kan inkludere differensiert undervisning, tilpasset opplæring, bruk av teknologi og ressurser, og fokus på kreativitet og nysgjerrighet.
- **Utvikle læringsglede og motivasjon** – fremme lekbasert og praktisk, relevant, utfordrende og variert læring (PRUV). Oppmuntre til nysgjerrighet og tilrettelegging for læringsaktiviteter som gir barn og unge mulighet til å utforske, oppdage og lære på en engasjerende og meningsfull måte. Tilby støtte og veiledning til foreldre for å styrke deres rolle som viktige støttespillere for barnas motivasjon for læring.

2.7 Livsmestring

Livsmestring kan defineres som “Å utvikle ferdigheter og tilegne seg praktisk kunnskap som hjelper den enkelte til å håndtere medgang, motgang, personlig utfordringer, alvorlige hendelser, endringer og konflikter på en beste mulig måte, samt å skape trygghet og tro på egne evner til å mestre også i fremtiden” (LNU, 2017).

Gjennom kunnskap, ferdigheter og holdninger skal vi ruste barn og unge i Lier til å takle utfordringer, sette grenser, ta gode valg og leve meningsfulle og balanserte liv.

- **Kunnskap:** Legge til rette for at barn og unge skal få kunnskap om viktige temaer som selvbevissthet, emosjonsregulering og kommunikasjon, slik at de kan utvikle en solid kunnskapsbase om seg selv og sine omgivelser. Tilby informasjon og veiledning i temaer som personlig økonomi, seksualitet- og rusforebygging. Samarbeid på tvers av virksomheter og organisasjoner for å øke kunnskapen om livsmestring blant barn, unge, foreldre og voksne som er tett på barn og unges oppvekst i Lier.
- **Ferdigheter:** Tiltak for å utvikle ferdigheter som problemløsning, stressmestring og konflikthåndtering, slik at barn og unge kan håndtere utfordringer og motgang på en konstruktiv måte. Tilby kurs og opplæring innen sosiale ferdigheter som for eksempel kommunikasjon og samarbeid for å styrke barn og unges evne til å bygge og opprettholde gode relasjoner. Tilby og oppmuntre til deltakelse i prosjekter og aktiviteter som fremmer kreativitet, selvuttrykk og problemløsning.

- **Holdninger:** Fremme holdninger som respekt, toleranse og inkludering, slik at barn og unge kan utvikle et positivt syn på seg selv og andre.
Oppmuntre til et positivt kroppsbilde og et sunt forhold til egen kropp, gjennom informasjon og tiltak som fremmer aksept og kjærlighet til seg selv. Legge til rette for refleksjon og dialog om verdier som empati, medfølelse og solidaritet, for å fremme et samfunn preget av engasjement og omsorg.

2.8 God helse

God helse er en essensiell faktor for en god oppvekst. Vi definerer god helse som en tilstand av fysisk, psykisk og sosialt velvære. Det handler om å fremme fysisk aktivitet, sunn ernæring, tilgang til helsetjenester og forebyggende tiltak for å sikre at barna våre oppnår og opprettholder god helse (Verdens helseorganisasjon (WHO)).

I Lier kommune tilbys barn og unge helsefremmende og forebyggende tjenester i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom i tråd med nasjonale anbefalinger og retningslinjer. Det er lavterskeltilbud med fokus på å håndtere hverdagslivets utfordringer og vi benytter ulike metoder og hjelpeverktøy. Vi legger stor vekt på foreldreinvolvering og systemarbeid og har ulike gruppetilbud til barn og foreldre. Helsekartlegging gjennomføres i helsestasjonen, 1. og 8.kl og ved behov for oppfølging er det stort fokus på tverretattlig samarbeid rundt barn og familier.

- **Fysisk helse:** Legge til rette for et bredt aktivitetstilbud med daglig fysisk aktivitet, oppmuntre til sunne kostholdsvaner og gode søvnrutiner.
- **Psykisk helse:** Tilgang til psykisk helsehjelp for barn og unge gjennom økt samarbeid mellom virksomhetene. Tiltak for å fremme mentalt velvære og stressmestring blant barn og unge. Redusere stigma knyttet til psykiske helseutfordringer og øke kunnskapen om psykisk helse i befolkningen.
- **Sosialt velvære:** Tilrettelegge for et inkluderende og trygt skolemiljø, hvor barn og unge føler seg akseptert og verdsatt. Tilby sosiale aktiviteter og fritidstilbud som fremmer fellesskap og sosialt samspill blant barn og unge, og fremme deres sosiale velvære.

3 Strategier – retningsgivende veivalg

Oppvekstarbeidet i Lier vektlegger et omfattende helsefremmende og forebyggende tilbud til barn og unge for å styrke beskyttelsesfaktorene og redusere risikofaktorene i barn og unges oppvekstmiljø. Det er konkretisert tre retningsgivende strategier som har følgende trinnvise inndeling

- GRØNN - Bra for alle
- GUL - Nyttig for noen
- RØD - Nødvendig for enkelte

*Strategier er en betegnelse som opprinnelig ble brukt i militære operasjonsplaner. Begrepet brukes nå om opplegg og planer med sikte på å nå bestemte mål
(Kilde: SNL 2021)*

Pyramide modellen under i trafikklys farger viser Lier kommune sin **strategi** for utvikling av god oppvekst

Pyramidemodell med strategier for god oppvekst

3.1 Bra for alle

Hovedsatsningen er på det universelle nivået med tilbud til alle barn og unge – BRA FOR ALLE

- Skal ha helsefremmende og lærende tiltak rettet mot *alle* for å skape glede og trivsel.
- Kommunen venter ikke og ser an, men handler og gjør noe aktivt for å styrke oppvekstmiljøet

3.2 Nyttig for noen

Flere tiltak er også spesielt rettet mot barn og unge i risiko eller med begynnende vansker eller skjevutvikling – NYTTIG FOR NOEN

- Sette inn målrettet innsats for familier eller enkeltpersoner som har økt risiko for å utvikle vansker, eller har begynnende utviklingsvansker.
- Lier kommune skal fange opp tidlig, og sette inn riktig hjelp og tiltak. Kjennskap til risikofaktorer som øker sannsynligheten for vansker og faktorer som beskytter eller hinder at det skjer, er helt avgjørende for å lykkes.

3.3 Nødvendig for enkelte

Enkelt tiltak er for barn og unge med behov for særskilt oppfølging – NØDVENDIG FOR ENKELTE

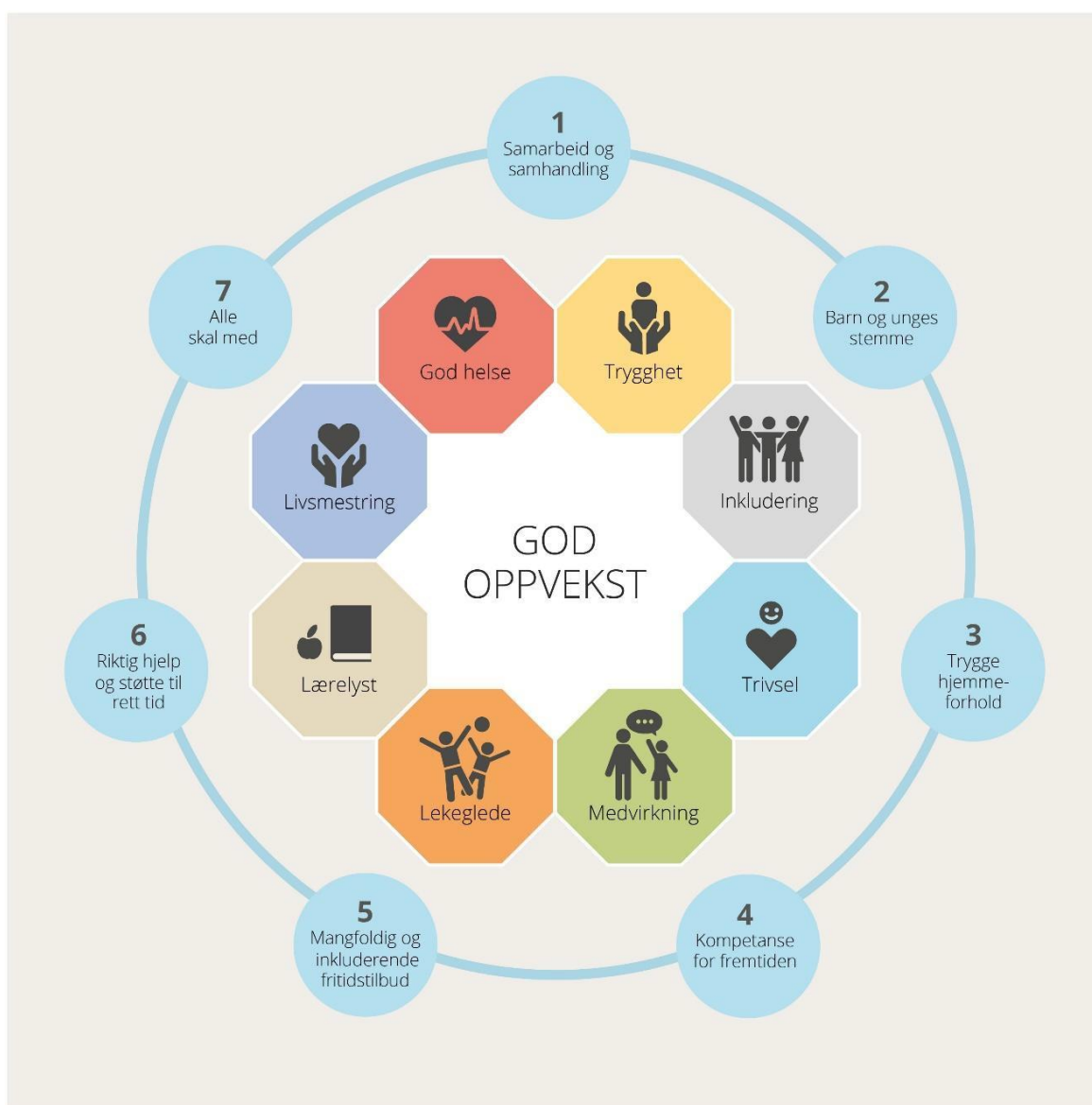
- Målrettet og systematisk innsats for enkeltpersoner eller familier med identifiserte problemer eller utfordringer. Dette bygges gjennom familiens ressurser, mobilisering av nettverk og samordning av tjeneste tilbudet i kommune.
- Målet skal være å begrense, motvirke en forverring og forebygge skjevutvikling eller omsorgssvikt av barn og unge i kommunen.

4 Prioriterte områder

Folkehelsedata fra 2022 viser en positiv utvikling på indikatorer knyttet til oppvekst. Barn og unge i Lier har generelt gode levekår, bra helsetilstand og gode levevaner, men dette er ikke situasjonen for alle.

Under følger en presisering av hvilke områder oppvekstplanen mener bør prioriteres i arbeidet med barn og unge. De prioriterte områdene for god oppvekst følges videre opp i tema, kvalitet og virksomhetsplaner for tjenester til barn og unge. Oppvekstplanen gir felles føring og synliggjør at vi er sammen om god oppvekst og «laget rundt barnet».

Å tilrettelegge for god oppvekst er prosess arbeid. Modellen under viser en prosessmodell som beskriver at de prioriterte områdene henger tett sammen og både påvirker hverandre og kriteriene for god oppvekst.

Modell for utvikling av god oppvekst med kriterier og prioriterte områder

4.1 Samarbeid og samhandling

Innsatsområde 1

- + Barn og foreldre skal oppleve god koordinering og informasjonsflyt mellom tjenestene

Innsatsområde 2

- + Arenaer og møteplasser for tverrfaglig samarbeid mellom oppvekst, helse og kultur

Innsatsområde 3

- + Samarbeid mellom kommunale tjenester, frivillighet og næring som har fokus på tjenester, aktiviteter og tilbud til barn og unge

Innsatsområde 4

- + Gode overganger og broer mellom tjenester som sikrer trygghet i alle barn og unges utviklingsfaser

Symbol 1:
Prioritert område nr. 1

4.2 Barn og unges stemme

Innsatsområde 1

- + Innflytelse og involvering i prosesser og beslutninger som angår barn og unge

Innsatsområde 2

- + Informasjon og kommunikasjon er tilpasset alder og utvikling

Symbol 2:
Prioritert område nr. 2

4.3 Trygge hjemmeforhold

Innsatsområde 1

- + Samspill i familien som sikrer god omsorg og beskyttelse for barn og unge

Innsatsområde 2

- + Gode levekår hvor grunnleggende behov er dekket

Innsatsområde 3

- + Lavterskeltilbud til familier utfra behov

Symbol 3:
Prioritert område nr. 3

4.4 Kompetanse for fremtiden

Innsatsområde 1

- ✚ Grunnleggende kompetanse som styrker barn og unges lekeglede, lærelyst og livsmestring

Innsatsområde 2

- ✚ Helsefremmende skoler og barnehager som bidrar til robuste, sunne og aktive barn og unge som takler hverdagen og er rustet for fremtiden

Symbol 4:
Prioritert område nr. 4

4.5 Mangfoldig og inkluderende fritidstilbud

Innsatsområde 1

- ✚ Variert og inkluderende aktivitetstilbud for barn og unge i alle skolekretser

Innsatsområde 2

- ✚ Åpne, trygge og universelle møteplasser for barn i alle aldre

Innsatsområde 3

- ✚ Skolen som nærmiljøarena

Symbol 5:
Prioritert område nr. 5

4.6 Riktig hjelp og støtte til rett tid

Innsatsområde 1

- ✚ Samordnede tjenestetilbud basert på barn og unges behov - «en dør inn»

Innsatsområde 2

- ✚ Tilgjengelig og tilstrekkelig helsehjelp for barn og unge

Innsatsområde 3

- ✚ Kunnskap og evne til å ta ansvar for eget liv og helse.

Symbol 6:
Prioritert område nr. 6

4.7 Alle skal med

Innsatsområde 1

- ✚ Trygge fellesskap der alle kan delta og oppleve tilhørighet

Innsatsområde 2

- ✚ Universelle og tilpasset tilbud og aktiviteter for alle

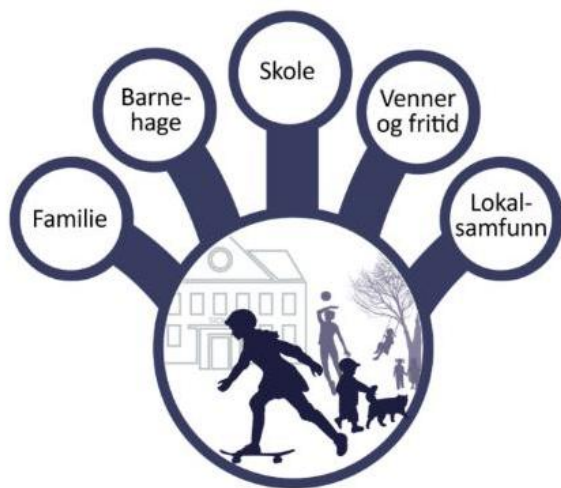
Innsatsområde 3

- ✚ inkluderende barnehage, skole- og oppvekst miljø

Symbol 7:
Prioritert område nr. 7

5 Vedlegg - Kunnskapsgrunnlag Et godt oppvekstmiljø er viktig for at barn og unge skal kjenne seg trygge og oppleve mestring. Barn og unges helse og livskvalitet dannes i samspill med andre barn og voksne. Dette samspillet foregår i de ulike miljøene som barn og unge er en del av. Barn og unge som opplever støtte fra foreldre, lærere, medelever har mindre helseplager og er mer tilfreds med livet (Folkehelseprofilen 2019).

Oppvekstarenaer, folkehelseprofilen 2019, FHI

Sammen om god oppvekst i et helsefremmende liersamfunn er en prioritert satsning. Dette betyr at:

- Barn og unges stemme skal bli hørt og tatt på alvor i utvikling av liersamfunnet.
- Barn og unge skal trives i barnehagen, skolen og nærmiljøet, og ha likeverdige muligheter for læring og utvikling.
- Barn og unge skal ha et variert og inkluderende aktivitetstilbud etter skoletid og i ferier.
- Barn og unge skal ha gode og tilstrekkelig helse- og støttetjenester som bidrar til gode og trygge oppvekst- og levekår.

«En god barndom varer livet ut...»

5.1 Nasjonale og lokale retningslinjer og føringer

Det er et viktig nasjonalt mål å sikre godt oppvekstmiljø. Barn har særskilte rettigheter og disse er nedfelt iblant annet Barnekonvensjonen og i Grunnloven. Barnekonvensjonen er delt inn i fire hovedområder:

- Barn har rett til liv og helse
- Barn har rett til skolegang og utvikling
- Barn har rett til omsorg og beskyttelse
- Barn har rett til deltakelse og innflytelse

FNs barnekonvensjon ligger til grunn for Lier kommune sitt arbeid med barn og unge. I tillegg er tjenesteområdene på oppvekstfeltet hjemlet i ulike lovverk, forskrifter og faglige retningslinjer.

I Lier bidrar virksomheter fra oppvekst, helse og kultur til god oppvekst. Under følger noen eksempler på nasjonale og lokale retningslinjer og føringer

- [Barnehageloven](#)
- [Barnevernsloven](#)
- [Opplæringsloven](#)
- [Lov om kommunale helse og omsorgstjenester](#)
- [Kommuneplanens samfunnsdel 2019-2028](#)
- [Folkehelsestrategien 2019-2028](#)
- [Temaplan for helse, omsorg og velferd 2018-2026](#)
- [Kvalitetsplan for lierbarnehagen og lierskolen 2023-2027](#)
- [For kropp og sjel- en strategiplan for kultur, idrett og friluftsliv 2017-2025](#)
- [Kvalitetsplan for Lier kulturskole](#)

Barn er avhengige av at andre tar vare på dem og sikrer interessene deres uten egennytte. Nasjonale og lokale retningslinjer og føringer skal sikre at i handlinger og avgjørelser som gjelder barn skal det som er til *det beste for barnet* vektlegges.

«Vektlegge det beste for barnet»

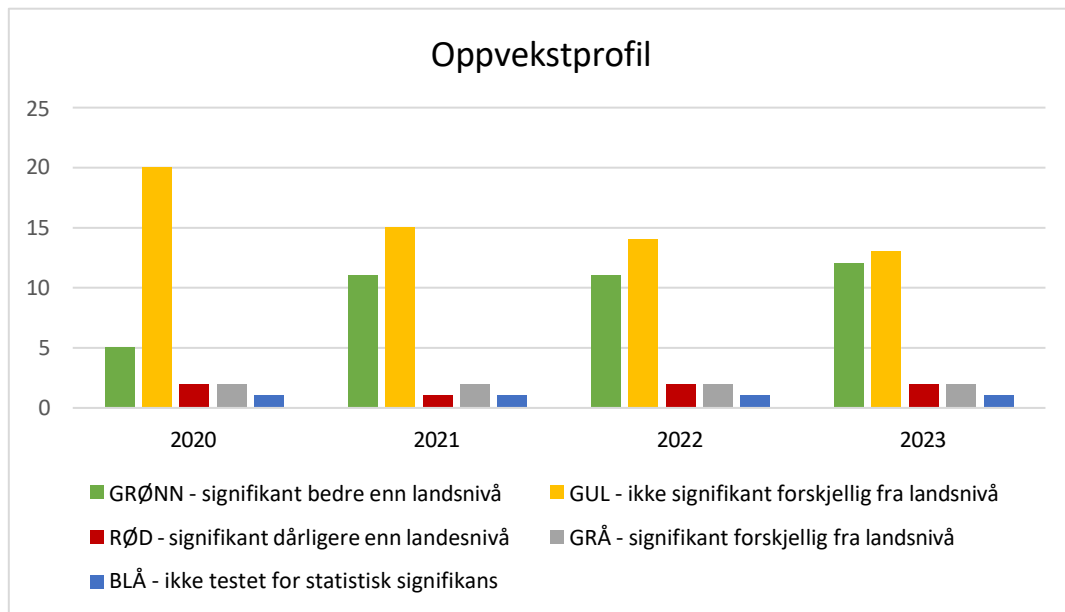
5.2 Utviklingstrekk og folkehelsedata barn og unge

Lier kommune har i 2023 omkring 28.500 innbyggere, og barn og unge 0-19 år utgjør ca. 25 % av befolkningen. Dette er høyere og markant forskjellig fra landsnivået. Andel av barn og unge med innvandringsbakgrunn er også høyere og betydelig forskjellig fra landsnivået (Oppvekstprofil).

Folkehelsedata viser at barn og unge i Lier har generelt gode levekår, bra helsetilstand og gode levevaner, men dette er ikke situasjonen for alle. Dataene fra Oppvekstprofilen (OVP), Ungdata og elevundersøkelser viser flere positive utviklingstrekk og noe er bekymringsfylt.

Positiv og ønsket folkehelseutvikling barn og unge

Folkehelsedata viser at den helhetlige, målrettede og ikke minst langsiktige innsatsen i arbeidet knyttet til barn og unge bidrar til positiv utvikling og styrker oppvekst vilkår for barn og unge i Lier. Data fra oppvekstprofilen (OVP) viser at Lier er på rett vei. Antallet med grønn skår (merkbart bedre enn landet) har økt fra 5 indikatorer (2020) til 12 indikatorer (2023). Skal den positive utviklingen fortsette må innsatsen rettet mot barn og unge opprettholdes.

Tabell: Sammenstilling oppvekstprofilen 2020-2023, FHI

Folkehelseutvikling barn og unge som bekymrer

På de områdene hvor det er utvikling som bekymrer må innsatsen styrkes. Dette gjelder spesielt

- **Lavinntekt og barnefattigdom**
 - Vedvarende lavinntekt, lokal grense - signifikant dårligere enn landsnivå (OVP 2022, Lier 13%, Norge 12%).
- **Ensomhet og treffsteder**
 - Ensomhet – ikke signifikant forskjellig fra landsnivå (OVP 2023, Lier 23%, Norge 22%)
 - Fornøyd med treffsteder – signifikant dårligere enn landsnivå (OVP 2023, Lier 44%, Norge 50%).
- **Fedme og inaktivitet**
 - Overvekt og fedme, 17 år - ikke signifikant forskjellig fra landsnivå (OVP 2023, Lier 21%, Norge 22%).
 - Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år - ikke signifikant forskjellig fra landsnivå (OVP 2023, Lier 24%, Norge 27%).

Folkehelsesdata presiserer at godt helsefremmende og forebyggende arbeid krever at vi starter tidlig, og tenker og handler langsiktig. Å ta vare på barn og unge er et felles ansvar.

Gode fellesskapsløsninger er en forutsetning for et inkluderende oppvekstmiljø som fremmer robuste barn og unge som kan håndtere fremtidige utfordringer

**«Sammen bidra til robuste barn og unge
- sunne og aktive liunger som takler hverdagen
og er rustet for fremtidige utfordringer»**

5.3 Hva sier barn og unge er viktig for en god oppvekst

Barnets beste er et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører og angår barn og unge. Det betyr at deres stemme skal bli hørt og tatt på alvor i avgjørelser både i personlige forhold for barnet/ungdommen og i utvikling av Liersamfunnet. Barnekonvensjonen artikkel 12 presiserer at barn har rett til fritt å si sin mening i alle saker som angår dem. Voksne skal lytte til barnet og ta deres meninger på alvor (FN's Barnekonvensjon).

I arbeid med Oppvekstplanen har barn og unge via ungdomsrådet og elevråd fått mulighet til å komme med tanker og meninger om hva de tenker er viktig for god oppvekst.

Figur:
BK nr. 12

Ord sky av barn og unges utsagn om god oppvekst

Som voksne har barn og unge ulike meninger om hva som er av betydning for GOD oppvekst, men som ordskyen viser er det spesielt et ord som skiller seg ut; TRYGGHET. Å ha et trygt oppvekstmiljø er svært viktig for barn og unge i Lier.

Under følger en utdyping av barn og unges ytringer. De ble utfordret til å komme med innspill om

- God oppvekst - hva er viktig når det gjelder **hjemmet og familien**
- God oppvekst - hva er viktig når det gjelder **barnehage og skole**
- God oppvekst - hva er viktig når det gjelder **fritid, venner, nærmiljø og lokalsamfunn?**
- God oppvekst - hva er viktig når det gjelder **psykiske og fysiske helse**

Hva er viktig – hjemmet og familie

Fra barn og unge sitt perspektiv:

Når vi spør barn og unge hva som er viktig for god oppvekst i hjemmet og familie nevner de primærbehov som tak over hodet, mat på bordet og mulighet for helsehjelp. Andre ord som kommer frem i medvirkningsprosessen var trygghet, sikkerhet og stabilitet «Det er viktig at vi er trygge i det hjemmet vi bor i, med voksne som bryr seg» (Sitat fra en skoleelev).

Å ha voksne rundt seg som lytter, og forstår barnets behov og interesser står sterkt hos barn og unge i Lier. Kjærlighet, åpenhet, frihet, privatliv og omsorg er blant svarene vi får på hva som bidrar til god oppvekst. «Det er viktig at familien er et trygt miljø for tanker, utforsking og uttrykkelse», sier et av medlemmene i ungdomsrådet. Familien burde tilrettelegge for at man kan drive med egne interesser mener barn og unge. «Det er viktig at barn har tilgang til ulike fritidsaktiviteter uavhengig av familiens økonomi» (Sitat fra en skoleelev).

Barn og unge i Lier vektlegger god kommunikasjon og gode rutiner i hjemmet. «Hjemmet skal være et sikkert sted der man kan leve sunt og oppleve forutsigbarhet», sier en annen skoleelev.

For en god oppvekst er det viktig med

- oppmuntring og en god skulder å gråte på når jeg går gjennom harde tider
- en inkluderende, støttende og engasjert familie
- tid sammen i familien og opplevelsen av å bli prioritert

Hva er viktig – skole og barnehage:

Fra barn og unge sitt perspektiv:

Trygt og godt miljø er det som hyppigst er svaret når barn og unge beskriver hva som er viktigst i skole og barnehage. Barn og unge mener mobbing må tas på alvor. Et mobbefritt miljø er ønsket. «Det er viktig at skolene har ressurser til og kunnskap om å jobbe med et godt og trygt skolemiljø hvor alle barn føler seg inkludert» sier en skoleelev. Tett oppfølging mellom foreldre og skole og barnehage er derfor viktig. Våre unge liunger mener at engasjerte og omsorgsfulle lærere som bryr seg og ser hver enkelt elev kan være med på å øke trivselen og trygghetsfølelsen til skolelever i Lier kommune. De trekker frem god kommunikasjon mellom skole og hjem som en nødvendighet.

Lek og moro, kreativitet, fysisk aktivitet og samarbeid er nøkkelord som dukker opp blant barn og unge sine svar. «Det er viktig at det er gøy å gå på skolen», sier en annen skoleelev. De ønsker fysisk aktivitet i skolehverdagen og variert undervisning. De oppfordrer til at man skal gi rom for personlig- og fremtidsrettet utvikling.

Noe som også står høyt hos barn og unge er lærdommen man skal tilegne seg gjennom barnehagen og skolen. De mener det er lurt at man får grunnleggende opplæring allerede i barnehagen. Våre unge liunger forteller også at det er viktig at skoleelever får lære om forskjeller i samfunnet. Temaer som mental helse, religion, kultur, verdier og normer er noe av det de mener er bra at skolelever får lært om. «Det er viktig å lære disse tingene for å bli tolerant og bygge et tolerant samfunn» sier også en av skoleelevene. Våre unge liunger påpeker også viktigheten av å ha godt utdannede ansatte i barnehage og på skole. Et hvert barn burde bli møtt av en fagperson som vet hvordan man skal møte barn med forskjellig adferd og ulike utfordringer. De må ha kunnskap om hvordan det er å være ung i dag.

For en god oppvekst er det viktig

- at skolen gir frihet til å være meg selv, og at jeg blir sett og hørt
- med gratis barnehage
- høy relasjonskompetanse

Hva er viktig – fritid, venner, nærmiljø og lokalsamfunn

Fra barn og unge sitt perspektiv

Da barn og unge fikk spørsmålet om hva som er viktig for dem når det gjelder fritid, venner, nærmiljø og lokalsamfunn var det to ord som stakk seg frem, nemlig trygghet og tilgjengelighet. Trygge veier, trygge naboer og kort avstand til aktiviteter ble gjentatte ganger nevnt.

«Det er viktig at det er trygt å ferdes i nærmiljøet», sier en skoleelev. De henviser blant annet til trafiksikkerhet og gangstier, men også til nærhet til tilbudene og tilgang på kollektivtransport. «Det må være enkelt å komme seg til fritidsaktiviteter av ulike slag» sier en annen skoleelev. Gode og trygge voksne i et lokalsamfunn og i fritidsaktivitetene kan sikre gode oppvekstvilkår for barn og unge.

Barn og unge mener det er viktig at det blir lagt til rette for at man kan drive med både organiserte og uorganiserte aktiviteter i nærmiljøet. De henviser til at alle elever kjenner skolelokalene og deres uteområder og at det ville vært naturlig å benytte dem mer som møteplasser også utenfor skoletiden. Skolens uteområder er for eksempel en viktig uformell møteplass for barn og unge på fritiden. Dessuten legger de vekt på at informasjonen om tilbudene må være synligere og at god informasjon om hvilke tilbud som finnes er viktig. Aller helst koordinert og samlet i en brosjyre og på en konto i sosiale medier.

Barn og unge mener det er viktig å vokse opp i et miljø som støtter og tar deg godt imot uavhengig av etnisitet. Våre unge liunger påpeker at det er viktig å være inkluderende og snille mot hverandre. De forteller også at vi må være flinke til å ta vare på nærmiljøet. Det bør derfor være lagt godt til rette for å ta miljøbevisste valg. «Det er viktig at det er lett å holde det rent og ryddig, for eksempel med tilgjengelige søppelbøtter», sier den tredje skoleeleven.

For en god oppvekst er det viktig

- *at skoleveien er trygg, og at det er minst mulig biltrafikk rundt skoleveien og skolens områder.*
- *at det er et bredt tilbud av ulike fritidsaktiviteter og enkel tilgang til disse*

Hva er viktig - fysisk og psykisk helse

Fra barn og unge sitt perspektiv

Fysisk og psykisk helse er et tema barn og unge i Lier kommune mener det er viktig å vektlegge for god oppvekst. De trakk fram stikkord som sunnhet, fysisk aktivitet, gode rutiner, søvn og noen å snakke med. De mener det er viktig med tilbud som gir sunn helse, både fysisk og psykisk. De nevner dessuten at det vanskeliggjør gode rutiner at lærere ikke koordinerer godt nok når de gir elever lekser og oppgaver. De forteller også at det er viktig å ha venner, støttende foreldre og et trygt og godt nærmiljø for å ha en god helse. Skolering med gode foredrag for foreldre kommer frem som et viktig kommunalt ansvar.

De trekker videre frem hvor viktig trygge voksne som de treffer ukentlig i fritidsaktiviteter og på klubben er for dem. Høy pedagogisk og sosial kompetanse også der vektlegges.

Barn og unge mener de burde få lære mer om helse og øve på å opparbeide seg helsefremmende vaner. «Det er viktig at det gis undervisning om fysisk og psykisk helse på skolen jevnlig under hele skoleløpet, ikke bare en time en sjelden gang». «Hadde jeg fått en bedre faglig forankret forklaring på hvorfor det er så viktig med søvn på skolen, ville jeg kanskje hørt på foreldrene mine,» sier flere av skoleelevene. Pekefingermentalitet fungerer ikke. Seksualundervisningen er i så måte også svært viktig. Barn og unge synes det er viktig med enkel tilgang på informasjon og synes det er fint med muligheten til å kunne stille spørsmål anonymt blant annet på nett, til helsesykepleier eller i timen.

Barn og unge nevner hyppig viktigheten av fysisk aktivitet. «Det er viktig at jeg er fysisk aktiv, det gjør både min fysiske og psykiske helse bedre», forteller en skoleelev. Barn og unge mener derfor at barn bør få mulighet til å kunne være i aktivitet både på skolen og på fritiden. Videre trekker de unge frem nettvett som viktig for å fremme god psykisk helse.

“Det er viktig å huske på at mange barns helse i stor grad påvirkes av blant annet sosiale medier. Kunnskap om denne måten å kommunisere og være sammen på, må økes hos de voksne”, sier en annen. I dag glimrer de voksne med fravær både i nærvær og forståelse hva angår de unges digitale verden.

For en god oppvekst er det viktig

- *at det finnes trygge voksne som man kan prate med.*
- *at vi har gode forbilder og rollemodeller som går foran som gode eksempler når det gjelder fysisk og psykisk helse.*
- *at det er parker og lekeplasser for at vi skal trives ute.*

I arbeidet med god oppvekst for barn og unge skal det vises respekt for deres meninger. Under følger Barnerettighetene – FNs konvensjon om barnets rettigheter.

Barnerettighetene, FNs Barnekonvensjon

«Vektlegge barn og unges rettigheter og stemme»

5.4 Tjenesteområder barn og unge

Oppvekstplanen omfatter alle A) Kommunale tjenesteområder innenfor oppvekstfeltet. Disse virksomhetene samarbeider med B) frivilligheten og næring i Lier om tjenester til barn og unge, og sammen er de «laget rundt barnet». Under følger kort beskrivelse av et utvalg av de mest sentrale tjenestene og tilbudene til barn og unge i Lier.

A) Kommunale tilbud

Kommunale oppvekst, helse og kultur virksomheter tilbyr ulike tjenester og aktiviteter for god oppvekst til barn og unge

OPPVEKST	TJENESTER OG AKTIVITETER
Helsefremmende barnehager og skoler	- Lier har 26 barnehager og 12 skoler som tilbyr grunnleggende opplæring med fokus på lek, læring og livsmestring. - Det er et helhetlig opplæringsløp fra barnehagen og ut ungdomsskolen med felles retning i kvalitetsarbeidet der det jobbes sammen for beste kvalitet. - Det jobbes for å fremme inkludering, lekeglede, livsglede og lærelyst. Prinsipper som medvirkning, rett hjelp til rett tid, samarbeid og gode overganger er sentralt
Sunne og aktive liunger	- Lier kommune sin modell for livsmestring i barnehage og skole med fokus på trivsel, bevegelsesglede, sunne matvaner og mental sunnhet - SAL modellen består av a) SAL basis m/ fellesaktiviteter knyttet til dybdeområder og b) SAL innovasjon med utviklingsprosesser og prosjektene; Ferieaktiviteter, Sammen om livsmestring, Hjertesone, Aktiv i friluft, Hodebra, Inkludering og mangfold, Kulturkarusell og SAL trygg i vann
PPT - tjenesten	- Støtte og veilede barnehager og skoler i arbeidet med tilrettelegging og å sette inn tiltak slik at hverdagen for barn og elever blir så inkluderende og godt tilrettelagt som mulig - Vurdere behov for spesialpedagogisk hjelp i barnehager og skoler for barn og elever som har rett til et individuelt tilrettelagt barnehage- eller skoletilbud - Mobbeombudet gir råd og veiledning til barn, foreldre, barnehager og skoler
Barnevern	- Skal fremme en trygg barndom og gode oppvekstvilkår for barn og unge i kommunen - Barnevernets oppgave er først og fremst å ta vare på de mest utsatte barn og unge. Barnevernet skal beskytte barn som lever i omsorgssvikt og sikre at barn får omsorg, trygghet og utviklingsmuligheter i sitt nærmiljø.
HELSE OG VELFERD	TJENESTER OG AKTIVITETER
Helsetjenester barn og unge	- Tjenesten har svangerskapsoppfølging, helsestasjonskonsultasjoner, skolehelsetjenestetilbud og Helsestasjon for ungdom i tråd med nasjonale faglige retningslinjer - I tillegg tilbys ulike foreldreveiledningskurs, gruppetilbud, familiesamtaler og ekstra individuelle konsultasjoner ved behov - Helsetjenesten har bred tverrfaglig kompetanse og deltar også i ulike tverretatlige arenaer som Gravid i risiko, skolenes ressursteam, mobbeombudet, nettverksmøter i barnehagene, samarbeidsprosjekter m.m.
Tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse	Virksomheten gir ulike avlastningstilbud til familier som har barn og unge med ulike funksjonsnedsettelse. Tjenesten er vedtaksfestet og det er den totale omsorgsbyrden som er avgjørende for hva vedtaket omfatter.

	- Virksomhetens oppgaver er: - døgnavlastning ved Eikenga avlastningsbolig - privat avlastning i form av timer eller døgn i private hjem. - timebasert avlastning for ungdommer før og etter skoletid på «fritidsbasen» på Tranby. - avlastningstilbud til ungdom hver 4 helg på «friluftscamp». - koordinerer Individuelle planer (IP) til barn og unge med funksjonsnedsettelse og ulike utviklingsforstyrrelser opp til 20 år
Forebyggende tjenester	- Barnefysioterapi: - Observasjon og undersøkelse av barn - Helsefremmende og forebyggende tiltak - Oppfølging av barn med usikker motorikk og funksjonsnedsettelse - Uttredning og veiledning - Formidling av hjelpemidler - Hjelpemiddeltjenesten: - Formidling av kommunale hjelpemidler til korttidslån - Formidling av hjelpemidler fra NAV til langtidslån - Enkle reparasjoner - Friskliv barn og unge - Fellestiltak i barnehage, skole og på fritid med hensikt å stimulere til aktivitet og sunne levevaner
NAV	- NAV er til for å bidra til å bedre levekår og sosial og økonomisk trygghet. Målsetningen er at man skal kunne leve og bo selvstendig og ha mulighet til å arbeide og aktivt delta i samfunnet. - Tjenester via NAV Lier er bl.a - økonomisk sosialhjelp - opplysning, råd og veiledning - økonomisk råd og veiledning - Forvaltning av inntekt - Gjeldsrådgivning - Ungdomsteam - NAV i VGS - Friskliv ung - Jobbspesialister - Familieteam
KULTUR OG SAMFUNNSUTVIKLING	TJENESTER OG AKTIVITETER
Kultur og fritid	- Kultur og fritid tilbyr kultur- og fritidstilbud til barn og unge i Lier; - Ungdomshuset V2, 13-26 år - UKM. Liers største kulturelle møteplass og festival for ungdom. Samarbeid med kulturskolen. - Møteplass Tranby; fritidstilbud for 5-7 og 8.-10.trinn. - Bibliotek; filialer i Lierbyen og på Tranby. Aktivitetstilbud for barn og unge. - BUA utstysrordning, filialer i Lierbyen og på Tranby - BUA Aktiv; aktivitetstilbud for 5.-7.trinn på Hegg skole, Heia skole - Ferieaktiviteter; administrerer og gjennomfører aktiviteter og opplevelser for barn og ungdom i vinterferie, sommerferie og høstferie - Kultur og fritid tilbyr også tjenester for å tilrettelegge for bruk av kultur- og fritidstilbud; - Fritidsveileder; følger barn og unge inn i organiserte aktiviteter - Eplefondet; hindrer utenforskap ved å støtte familier økonomisk (medlemskontingenter etc) - Den kulturelle skolesekken. Kunst og kulturopplevelser i skoletiden Samarbeid med kulturskolen

Kulturskolen	• Kulturskolen er forankret i opplæringsloven, I kulturskolen får hver enkelt elev/deltaker mulighet til å utvikle sine samarbeidsevner, kreative og skapende evner. Tilbudet er hovedsakelig utenfor skoletiden • Kulturskolen tilbyr ○ Dans ○ Teater ○ Sirkus ○ Visuelle kunsthøgskole med tegning analog og digital, animasjon, maling og keramikk ○ Skapende skriving ○ Instrument og vokalopplæring ○ Band og barnekor ○ Musikkterapi • Friplassordning slik at lavinntektsfamilier kan få tilgang til kulturskolen sine aktiviteter og tilbud. • Kulturskolen bidrar i ulike samhandlingsprosjekter med skole, helse, kultur og fritid
Stedsutvikling og plan	• Oppfølging av plan- og bygningsloven slik at barn og unges blir ivare tatt i planprosessene. • Planleggingen skal sikre og bidra til aktivitetsfremmende omgivelser som gir varierte muligheter for sosialt samvær, lek og utfoldelse for barn og unge

B) Frivillighet og næring

Frivillighet og næring med sosiale entreprenører tilbyr også en rekke ulike tilbud og aktiviteter for god oppvekst til barn og unge

FRIVILLIGHET OG NÆRING	TJENESTER OG AKTIVITETER
Idrett	• Ball idretter, Svømming, Turn, Kampsport, Ridning, Motorsport, Friluftsliv, E-sport og Tilrettelagt aktivitet m.m
Kultur	• Korps, teater og dans m.m
Annet	• Barne og ungdomsklubber, Ferietilbud aktivitet, Ferietilbud utveksling, Hobbyaktiviteter og Egenaktivitet m.m

Nasjonalt Fagrådet for sosiale ulikheter sier om Lier kommune at tilbudene/tiltakene for å redusere sosiale ulikheter er varierte og målrettet. Det gjøres de rette tingene, på rett måte til rett tid, men at omfanget av de ulike tiltakene og tilbudene bør styrkes for å oppnå ønsket resultat

Arenaer for helsefremmende og forebyggende arbeid for barn og unge i ulike aldersgrupper, Oppvekstprofilen 2020, FHI

6 Kilder

Barneombudet

<https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Andre-publikasjoner/Medvirkningshefte.pdf>

Folkehelseinstituttet *Folkehelseprofilen 2020*

<https://www.fhi.no/he/folkehelse/folkehelseprofil/>

Folkehelseinstituttet *Livskvalitet og trivsel*

<https://www.fhi.no/ps/livskvalitet-og-trivsel/>

Folkehelseinstituttet *Oppvekstprofil*

<https://www.fhi.no/op/oppvekstprofiler/>

LOV – 1999 – 05 – 21 – 30 *Konvensjon om barns rettigheter (FN's Barnekonvensjon)*

Helsedirektoratet

IPA *international play association*

<https://ipaworld.org/>

Kommunenes Sentralforbund *"Innbygger medvirkning"*

<https://www.ks.no/fagomrader/demokrati-og-styring/innbyggermedvirkning/>

LNU *"Livsmestring i skolen"*

<https://www.lnu.no/wp-content/uploads/2021/10/lis-sluttrapport-1.pdf>

NIFU *"Psykisk helse i skolen" av Utdanningsdirektoratet*

<https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/280087/NIFUrapport2014-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

NIFU *"Trivsel, læring og utvikling i barnehagen"*

<https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/2650397/NIFUrapport2010-10.pdf?sequence=6&isAllowed=y>

WHO *verdens helseorganisasjon*

